

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

تاییدیه اعضای هیات داوران در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد رشته اقتصادنظری
 اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه کارشناسی آقای حامد عسگری منش
 تحت عنوان: «مقایسه اثر فساد مالی بر توسعه مالی در کشورهای عضو opec و عضو oecd»: از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضا
استاد راهنما	دکتر رضا نچازاده	استادیار	
استاد مشاور	دکتر لطیفی عاقلی	استادیار	
استاد ناظر	دکتر سید ابراهیم حسینی نسب	دانشیار	
استاد ناظر	دکتر ابراهیم علی رازینی	استاد یار	
نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر سید ابراهیم حسینی نسب	دانشیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عنوان پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (ثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینتجانب حامد عسکری منش دانشجوی رشته علوم اقتصادی ورودی سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ مقطع کارشناسی ارشد دانشکده مدیریت و اقتصاد متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:

تاریخ: ۱۳۹۱/۱۱/۲

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ای خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته علوم اقتصادی است که در سال

۱۳۹۱ در دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر رضا نجارزاده،

مشاوره جناب آقای دکتر لطفعلی عاقلی از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ پهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند، در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند، به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب حامد عسکری منش دانشجوی رشته علوم اقتصادی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق

وضیانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: حامد عسکری منش

۱۳۹۱/۱۲/۲
تاریخ و امضا

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده مدیریت و اقتصاد

پایان نامه کارشناسی ارشد علوم اقتصادی

مقایسه اثر فساد مالی بر توسعه مالی در کشورهای عضو OPEC و

کشورهای عضو OECD

حامد عسکری منش

استاد راهنما:

دکتر رضا نجارزاده

استاد مشاور:

دکتر لطفعلی عاقلی

دی ماه ۱۳۹۱

تقدیم :

روح پاک **پدرم** که عالمانه به من آموخت تا چگونه در عرصه زندگی، ایستادگی را

تجربه نمایم

و

به **مادرم**، دریای بی‌کران فداکاری و عشق که وجودم برایش همه رنج بود و وجودش

برایم همه مهر

و همچنین **برادران و خواهران** عزیز و مهربانم

تقدیر و تشکر

با درود فراوان به روح پر فتوح **پدر** بزرگووارم و سپاس بیکران بر همدلی و همراهی و همگامی **مادر** دلسوز و مهربانم که سجده ی ایثارش گل محبت را در وجودم پروراند و دامن گهربارش لحظه های مهربانی را به من آموخت.

لازم می دانم صمیمانه از زحمات و راهنمایی های موثر و راهگشای استاد خویش جناب آقای **دکتر رضا نجارزاده** و همچنین مشاوره استاد ارجمند جناب آقای **دکتر لطفعلی عاقلی** که بنده را در تهیه و تنظیم این تحقیق یاری نمودند، قدردانی کنم.

از جناب آقای **دکتر ابراهیم علی رازینی** و جناب آقای **دکتر ابراهیم حسینی نسب** که به عنوان اساتید داور قبول زحمت فرمودند تشکر می نمایم.

از همکاری صمیمانه کارشناس محترم و زحمت کش آموزش گروه اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، جناب آقای **یوسفی** کمال تشکر و قدردانی را دارم.

همچنین از تمامی **دوستان** عزیزی که در انجام این پایان نامه مرا یاری نمودند، سپاسگزارم.

چکیده

براساس دیدگاههای نظری، سیستم های مالی توسعه یافته از طریق کاهش هزینه های نظارت، اطلاعات و معاملات، شناسایی و تامین مالی سرمایه گذاری های مولد و تجهیز پس اندازها محرک نوآوری و رشد پایدار اقتصادی می باشند. از سوی دیگر، محیط نهادی اقتصاد نیز در تعیین توسعه مالی کشور نقش مهمی دارد. توسعه نیافتگی کشورهای کم درآمد که با حکمرانی ضعیف مرتبط است در فساد فراگیر و همچنین با سیستم های مالی داخلی ناکارآمد و شکننده منعکس می شود. فساد از طریق ایجاد انتخاب نامطلوب در تامین مالی پروژه ها و کاهش حجم واسطه های مالی، منبع شکنندگی و ناکارآمدی سیستم مالی را فراهم می کند. در این تحقیق سعی شده است به بررسی اثر فساد مالی بر توسعه مالی در کشورهای عضو OPEC و عضو OECD طی دوره زمانی ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۱ با استفاده از روش تخمین زن گشتاورهای تعمیم یافته (GMM) پرداخته شود. نتایج حاصل از این تخمین، حاکی از آن است که فساد با توسعه مالی در کشورهای عضو OPEC رابطه مستقیم و در کشورهای عضو OECD رابطه غیر مستقیم دارد.

واژگان کلیدی : فساد مالی، توسعه مالی، اعتبارات اعطایی، گشتاورهای تعمیم یافته (GMM)

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۲	۱-۱- مقدمه.....
۳	۲-۱- تعریف مساله.....
۸	۳-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق.....
۹	۴-۱- اهداف تحقیق.....
۱۰	۵-۱- سوالات تحقیق.....
۱۰	۶-۱- فرضیات تحقیق.....
۱۰	۷-۱- مدل و روش انجام تحقیق.....
۱۱	۸-۱- تعریف مفاهیم و واژگان اختصاصی.....
۱۱	۱-۸-۱- فساد مالی.....
۱۲	۲-۸-۱- توسعه مالی.....
۱۳	۹-۱- جامعه آماری.....
۱۳	۱-۹-۱- سازمان توسعه و همکاری اقتصادی OECD.....
۱۳	۲-۹-۱- سازمان کشورهای صادرکننده نفت OPEC.....

فصل دوم: مبانی نظری و مطالعات تجربی

۱۶	۱-۲- تعریف فساد مالی.....
۱۷	۲-۲- تاریخچه فساد.....
۱۹	۳-۲- گونه های فساد مالی.....
۱۹	۱-۳-۲- فساد سیاسی.....
۱۹	۲-۳-۲- فساد اداری.....
۱۹	۳-۳-۲- رشوه.....
۱۹	۴-۳-۲- اختلاس.....
۲۰	۵-۳-۲- رانت جویی.....
۲۰	۶-۳-۲- تقلب.....
۲۰	۷-۳-۲- سوء استفاده از موقعیت.....

۲۱ ۴-۲ عوامل موثر بر فساد مالی
۲۱ ۴-۲-۱ عوامل مستقیم موثر بر فساد مالی
۲۲ ۴-۲-۱-۱ مقررات و مجوزها
۲۳ ۴-۲-۱-۲ وضع مالیات
۲۴ ۴-۲-۱-۳ تصمیم گیری های مربوط به مخارج
۲۴ ۴-۲-۱-۴ ارائه کالاها و خدمات در زیر قیمت بازار
۲۵ ۴-۲-۱-۵ سایر تصمیم گیریها
۲۶ ۴-۲-۱-۶ تامین مالی احزاب
۲۶ ۴-۲ عوامل غیرمستقیم موثر بر فساد مالی
۲۶ ۴-۲-۱ کیفیت دیوان سالاری
۲۷ ۴-۲-۲ سطح دستمزدها در بخش دولتی
۲۷ ۴-۲-۳ سیستم تنبیه و مجازات
۲۸ ۴-۲-۴ نظارت های سازمانی
۲۹ ۴-۲-۵ شفافیت قوانین، مقررات و روش ها
۲۹ ۴-۲-۶ رفتار رهبران و مسئولان جامعه
۲۹ ۲-۵ ابزارهای فساد مالی
۳۱ ۲-۶ سنجش فساد مالی
۳۱ ۲-۶-۱ مقدمه
۳۵ ۲-۶-۲ روش های اندازه گیری فساد و چالش های آن
۳۶ ۲-۶-۲-۱ پیمایش درک فساد
۴۰ ۲-۶-۲-۲ پیمایش تجربه فساد
۴۲ ۲-۶-۲-۳ شکاف بین داده ها
۴۴ ۲-۶-۳ شاخص های فساد مالی
۴۴ ۲-۶-۳-۱ شاخص بارومتر جهانی فساد
۴۵ ۲-۶-۳-۲ شاخص رشوه دهندگان
۴۶ ۲-۶-۳-۳ شاخص درک فساد
۴۶ ۲-۶-۳-۴ شاخص کنترل فساد بانک جهانی
۴۷ ۲-۷ جایگاه بخش مالی در اقتصاد
۴۸ ۲-۷-۱ تعریف نظام مالی
۴۸ ۲-۷-۲ نقش نظام مالی در اقتصاد
۴۹ ۲-۷-۳ وظایف و کارکردهای نظام مالی
۴۹ ۲-۷-۳-۱ نظارت نزدیک بر مدیران و اعمال کنترل بر شرکتهای

۴۹۲-۳-۷-۲- تجهیز و تحرک بخشیدن پس اندازها.
۵۰۳-۳-۷-۲- کسب اطلاعات درباره سرمایه گذاری و تخصیص منابع.
۵۰۴-۳-۷-۲- سهولت بخشیدن به مبادله کالا و خدمات.
۵۰۵-۳-۷-۲- متنوع سازی و مدیریت ریسک.
۵۱۴-۷-۲- بازارهای مالی.
۵۱۱-۴-۷-۲- بازار اوراق قرضه تجاری.
۵۱۲-۴-۷-۲- بازار سهام.
۵۲۳-۴-۷-۲- بازار ارز.
۵۲۴-۴-۷-۲- بازار مشتقات مالی.
۵۳۸-۲- ابعاد توسعه مالی.
۵۳۱-۸-۲- نقش بانکها در توسعه مالی.
۵۳۲-۸-۲- نقش موسسات غیربانکی در توسعه مالی.
۵۴۹-۲- عوامل موثر بر توسعه مالی.
۵۵۱-۹-۲- محیط نهادی.
۵۶۲-۹-۲- محیط کسب و کار.
۵۶۳-۹-۲- ثبات مالی.
۵۷۴-۹-۲- مسائل حقوقی.
۵۸۵-۹-۲- سیاست گذاری های مالی.
۵۸۶-۹-۲- آزادسازی مالی.
۵۹۱۰-۲- شاخص های توسعه مالی.
۵۹۱-۱۰-۲- شاخص های بخش بانکی.
۵۹۱-۱-۱۰-۲- شاخص تعمیق مالی.
۶۰۲-۱-۱۰-۲- شاخصهای کارایی توسعه مالی.
۶۰۳-۱-۱۰-۲- شاخص بنیانی توسعه مالی.
۶۱۴-۱-۱۰-۲- شاخص ساختاری توسعه مالی.
۶۱۵-۱-۱۰-۲- شاخص سرمایه گذاری مستقیم خارجی.
۶۲۲-۱۰-۲- شاخص های بازار سهام.
۶۲۱-۲-۱۰-۲- اندازه بازار سهام.
۶۲۲-۲-۱۰-۲- فعالیت بازار سهام.
۶۲۳-۲-۱۰-۲- بهره وری بازار سهام.
۶۳۱۱-۲- ارتباط بین فساد مالی و توسعه مالی.
۶۸۱۲-۲- مروری بر مطالعات انجام شده.

فصل سوم : روش شناسی تحقیق

۷۵۱-۳- مقدمه
۷۵۲-۳- روش تخمین پانل دیتا
۷۶۳-۳- مزایای روش پانل دیتا
۷۷۴-۳- مدل کلی پانل دیتا
۷۸۵-۳- تخمین زننده های GMM
۷۹۱-۵-۳- روش گشتاورها
۷۹۱-۱-۵-۳- شرایط گشتاوری
۸۰۲-۱-۵-۳- روش تخمین گشتاورها
۸۱۲-۵-۳- تخمین روش تعمیم یافته گشتاورها
۸۲۱-۲-۵-۳- تعریف تخمین زننده GMM
۸۲۲-۲-۵-۳- تخمین ماتریس کوواریانس
۸۳۶-۳- مدل داده های ترکیبی پویا
۸۷۷-۳- آزمون ریشه واحد پانل برای ایستایی متغیرها
۸۸۸-۳- آزمون معتبر بودن محدودیت های گشتاوری

فصل چهارم : تخمین و تجزیه و تحلیل داده ها

۹۰۱-۴- مقدمه
۹۰۲-۴- تعریف متغیرهای مدل
۹۰۱-۲-۴- متغیر توسعه مالی
۹۱۲-۲-۴- متغیر فساد مالی
۹۱۱-۲-۲-۴- تاثیر فساد بر نقدینگی
۹۲۳-۲-۴- متغیر تولید ناخالص داخلی سرانه
۹۲۱-۳-۲-۴- اثر تولید ناخالص داخلی بر نقدینگی
۹۴۴-۲-۴- متغیر هزینه های دولت
۹۶۳-۴- تخمین مدل ها
۹۸۱-۳-۴- علل وجود وقفه ها در مدل های اقتصادی
۱۰۰۲-۳-۴- تخمین مدل برای کشورهای عضو OPEC
۱۰۳۳-۳-۴- تخمین مدل برای کشورهای عضو OECD
۱۰۶۴-۴- نتیجه گیری

فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۰۸۱-۵- خلاصه تحقیق
۱۱۰۲-۵- نتیجه گیری
۱۱۲۳-۵- پیشنهادات
۱۱۴فهرست منابع
۱۲۱پیوست ها

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۱۳	جدول ۱-۱- کشورهای عضو OECD.....
۱۴	جدول ۲-۱- کشورهای عضو OPEC.....
۴۷	جدول ۱-۲- شاخص کنترل فساد بانک جهانی کشورهای عضو OPEC.....
۱۰۰	جدول ۱-۴- بررسی ایستایی متغیرهای تحقیق در کشورهای عضو OPEC.....
۱۰۱	جدول ۲-۴- تاثیر فساد مالی بر توسعه مالی در کشورهای عضو OPEC.....
۱۰۳	جدول ۳-۴- بررسی ایستایی متغیرهای تحقیق در کشورهای عضو OECD.....
۱۰۴	جدول ۴-۴- تاثیر فساد مالی بر توسعه مالی در کشورهای عضو OECD.....

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۹۳	نمودار ۱-۴ - رابطه بین تولید ناخالص داخلی و نقدینگی ایران.....
۹۳	نمودار ۲-۴ - رابطه بین نقدینگی و تولید ناخالص داخلی سرانه آمریکا.....
۹۵	نمودار ۳-۴ - رابطه بین نقدینگی و مخارج دولت در ایران.....
۹۵	نمودار ۴-۴ : رابطه بین نقدینگی و مخارج دولت در آمریکا.....

فصل اول

مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱-۱- مقدمه

دستیابی به نرخ رشد اقتصادی بالاتر، هدف اولیه همه نظام های اقتصادی و نقطه مطلوب تمامی تلاش هایی است که برای تنظیم امور اقتصادی جوامع انجام می شود. سالهاست که اقتصاددانانی همچون رابرت سولو^۱ (۱۹۵۶) در پی کشف عواملی هستند که بر رشد اقتصادی تاثیر می گذارند. چه عواملی رشد را تسریع می کنند؟ تفاوت رشد در کشورها از کجا ناشی می شود؟ موانع بازدارنده رشد کدامند؟

در مدل های سنتی رشد (نظریه رشد آدام اسمیت، نظریه رشد مالتوس^۲، مدل رشد سولو و نظریه رشد ریکاردو)، کشورها و حتی فناوری ها یکسان فرض می شدند. این مدلها ریشه اختلافات رشد در کشورهای گوناگون را در نرخ پس انداز و نرخ رشد عوامل تولید اولیه جستجو می کردند. در دومین مرحله، اقتصاددانان (منکیو^۳، دیویدرومر^۴ و دیوید ویل^۵، ۱۹۹۲؛ پل رومر^۶، ۱۹۸۶؛ رابرت لوکاس^۷، ۱۹۸۸) تلاش کردند تا با وارد ساختن متغیرهای دیگر همچون "سرمایه انسانی"، "میزان توسعه یافتگی بخش مالی" و "ماهیت و کیفیت سیاست های کلان اقتصادی" در کشورهای مختلف، پسماندهای توضیح داده نشده را به حداقل برسانند. در این مسیر، حتی تفاوت های کارکردهای فناوری در کشورهای مختلف مدنظر قرار گرفت (پوجولا^۸، ۲۰۰۱) ولی بازهم پسماندهای توضیح داده نشده چشمگیر بود. در سومین مرحله پژوهشگران توجه خود را بر "عوامل غیراقتصادی" تاثیر گذار بر رشد متمرکز کردند. توجه به عوامل غیراقتصادی منشا دیگری را برای ناهمگنی کشورها توضیح می دهد (شریف آزاده، ۱۳۸۲).

¹Robert Solow

²Malthus

³Gregory Mankiw

⁴David Romer

⁵David Weil

⁶Paul Romer

⁷Robert Lucas

⁸Pohjola

در این زمینه مطالعات گسترده ای به وسیله اقتصاددانان (اتمن^۱، ۱۹۸۴؛ باردهان^۲، ۱۹۹۷) انجام شد و نتایج چشمگیری بدست آمد. موضوعاتی همانند فساد در دستگاههای اداری، چگونگی دیوان سالاری و موضوعاتی از این دست، متغیرهای جدیدی بودند که در این مرحله وارد ادبیات رشد اقتصادی شده اند (بانک جهانی، ۲۰۰۱). آغاز گران این بحث در سالهای اخیر رز آکرمن^۳ و کلیت گارد^۴ بوده اند. علت پرداختن به این پدیده تا اندازه ای آگاهی فزاینده از عواقب وخیم فساد برای توسعه بوده است.

در راستای این تئوری ها و درسالهای اخیر، به ویژه در دهه ۱۹۹۰ میلادی، پدیده ای که عنوان فساد را به خود گرفته، توجه بیشتری را جلب کرده است. مطالعه فساد دیگر انحصارا بعنوان یک موضوع تحقیق توسط دانشجویان رشته علوم سیاسی و جامعه شناسی در نظر گرفته نمی شود. در حال حاضر فساد توجه بسیاری از رشته های دیگر مانند اقتصاد سیاسی، مدیریت عمومی و حقوق را به خود جلب کرده است. بسیاری از سازمانهای بین المللی و منطقه ای فساد و حکمرانی ضعیف را به عنوان موانع عمده برای سیاستگذاری خوب تلقی می کنند. علاقه کنونی به عامل فساد احتمالا نشان دهنده افزایش دامنه فساد در طی سالیان است، و به درک بهتر هزینه های اقتصادی فساد منجر می شود. بنابراین توجه به فساد تنها منعکس کننده سطح آگاهی بیشتری از یک مشکل قدیمی نیست (تانزی و داوودی^۵، ۲۰۰۰).

۱-۲- تعریف مساله

امروزه تقریبا در همه جای دنیا مساله " فساد " در شکل های مختلف آن به چشم می خورد. در کشورهای توسعه یافته یا در حال توسعه، کوچک یا بزرگ، بازار محور یا گونه های دیگر نظام اقتصادی، دولتها به دلیل مواجهه با این پدیده، با ناتوانی مواجهه شده اند. فساد پدیده ای است که

¹Othman

²Bardhan

³Rose-Ackerman

⁴klitgaard

⁵Tanzi and Davoodi

عمدتاً از تعامل بین دولت و بازار ناشی می‌شود. حاصل این تعامل در برخی اوقات، پدیده ای پیچیده و چند بعدی با علل و اثرات مختلف است. علاوه بر آن، مساله فساد ممکن است مساله‌ای ناشی از ساختار سیاست و اقتصاد باشد یا ریشه در فرهنگ و مخاطرات اخلاقی افراد داشته باشد. تعریف‌های متعدد و مختلفی از این پدیده در مقالات مختلف ارائه شده است. به عنوان مثال، خان^۱ (۱۹۹۶) فساد را « انحراف از قواعد رسمی اداره امور دولتی توسط فردی در موقعیت دولتی، به علت انگیزه‌های شخصی چون ثروت، قدرت یا موقعیت » تعریف کرده است. با این حال، مشهورترین تعریفی که تا به حال از این پدیده شده است، « استفاده نادرست از منابع عمومی برای بدست آوردن منافع شخصی » می‌باشد. این تعریفی است که توسط بانک جهانی ارائه شده است (تانزی^۲، ۱۹۹۸).

از لحاظ تئوری، ادبیات اقتصادی در مورد اثرات فساد بر رشد اقتصادی به اجماع نرسیده است. برخی از پژوهشگران این عقیده را دارند که فساد ممکن است مطلوب باشد (لف^۳، ۱۹۶۴)؛ آسموگلو و وردیر^۴، ۱۹۹۸). طبق این دیدگاه، فساد برای کارکنان دولتی مانند پاداش عمل می‌کند که باعث افزایش کیفیت خدمات دولتی می‌شود و راه‌گریز کارآفرینان برای دور زدن قوانین و مقررات ناکارآمد را فراهم می‌آورد. از این دیدگاه، فساد بعنوان یک روان‌کننده عمل می‌کند که کارها را تسهیل می‌کند و در نتیجه باعث افزایش بهره‌وری اقتصاد می‌شود (پاک هانگ مو^۵، ۲۰۰۱). به عبارت ساده، طبق این دیدگاه در بسیاری از کشورهای جهان سوم، فساد برای انجام کارها موردنیاز است. اگر بهترین راه حل اول که "قوانین خوب" است در دسترس نباشد آنگاه فساد که از برخی محدودیت‌های ایجاد شده توسط قوانین بد بوجود آمده است بهترین راه حل دوم و یک مسیر برای رشد است (جک سی هکلمن و بنیامین پاول^۶، ۲۰۰۸). به اعتقاد لویی^۷ (۱۹۸۵) در صورت وجود

¹khan

²Tanzi

³Leff

⁴Huntington

⁵ Acemoglu and Verdier

⁶Pak Hung Mo

⁷Jack C. Heckelman and Benjamin Powell

تاخیرهای اداری، شکل‌گیری کسب و کار کند یا محدودیت‌هایی برای کسب و کار ایجاد می‌شود و مصرف‌کنندگان از منافع بالقوه حاصل از تجارت محروم می‌شوند. در این صورت، وجود مقامات فاسد که قوانین ناکارآمد را دور می‌زنند می‌تواند رشد را افزایش دهد.

از سوی دیگر، فساد گرایش به لطمه زدن به فعالیتهای مبتکرانه دارد. مبتکران برای عرضه کالا نیازمند مجوزها و سهمیه‌های واردات از دولت هستند. تقاضا برای این کالاها بالا و کم‌کشش است؛ از اینرو، این دسته از مبتکران به اهداف اولیه فساد تبدیل می‌شوند. علاوه بر این، آنها هیچ‌گونه قدرت نفوذ و ارتباطاتی ندارند. در نتیجه، مبتکران در معرض رشوه‌های سنگین و مصادره حق مالکیت قرار می‌گیرند. علاوه بر این، برخلاف شرکت‌های تولیدکننده قبلاً تاسیس شده، مبتکران اغلب با محدودیت اعتبار مواجهه هستند و نمی‌توانند پول نقد برای پرداخت رشوه پیدا کنند (مورفی و همکاران^۲، ۱۹۹۳). با این کار سرمایه‌گذاری خصوصی و در نتیجه، موجودی نهاده‌های تولیدی در درازمدت کاهش می‌یابد. استعداد و تلاش مردم بجای سرمایه‌گذاری‌های تولیدی مثل انباشت سرمایه، دانش و مهارت صرف فعالیتهای رانت‌جویانه خواهد شد. علاوه بر این، فساد به نفع طبقه خاصی از مردم عمل می‌کند و باعث نابرابری در فرصتها می‌شود. علاوه بر کاهش فرصت‌ها بدلیل عقب ماندگی بهره‌وری، نابرابری در فرصتها که شبیه به نابرابری درآمد و ثروت است منجر به سرخوردگی و بی‌ثباتی سیاسی و اجتماعی می‌شود. مطالعات (گلد و آمارو-ریس^۳، ۱۹۸۳)، سازمان ملل متحد^۴ (۱۹۹۰)، و مائورو^۵ (۱۹۹۵) نشان می‌دهند که میزان فساد موجود به نفع توسعه نیست. در سطح نظری شلیفر و ویشنی^۶ (۱۹۹۳) استدلال می‌کنند بعضی مواقع افراد برای کسب مجوز برای یک پروژه مجبورند رشوه پرداخت کنند که هزینه فساد افزایش می‌یابد و در نتیجه رشد اقتصادی

¹ Lui

² Murphy et al.

³ Gould and Amaro-Reyes

⁴ United Nations

⁵ Mauro

⁶ Shleifer and Vishny